

ZAKON

O ZAŠTITI PRIRODE

I - OSNOVNE ODREDBE

Član 1.

Ovim zakonom uređuju se uvjet i način obnove, zaštite, očuvanja i održivog razvoj pejzaža, prirodnih područja, biljaka, životinja i njihovih staništa, minerala i fosila i drugih komponenti prirode na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Federacija BiH), nadležnosti tijela koja vrše poslove zaštite prirode, planiranje zaštite prirode, opće i posebne mjere za zaštitu prirode, informacijski sistem, nadzor, finansiranje zaštite prirode i kazne za prekršaje za pravna i fizička lica.

Član 2.

Odredbe Zakona o zaštiti okoliša koje nisu u suprotnosti sa odredbama ovog zakona primjenjuju se u skladu sa odredbama ovog zakona.

Odredbe Zakona o zaštiti okoliša ili posebnog zakona primjenjuju se na sva pitanja koja nisu regulirana ovim zakonom.

Član 3.

Odredbe ovog zakona i Zakona o zaštiti okoliša primjenjuju se i na zaštitu voda, zraka, zemljišta, šuma i drugih dijelova prirode ukoliko to nije regulirano posebnim zakonima. Ukoliko je odredbama posebnog zakona utvrđen manji stepen zaštite u odnosu na zaštitu utvrđenu ovim zakonom, primjenjuje se odredbe ovog zakona.

Član 4.

Mjerama propisanim ovim zakonom osiguravaju se osnovni uvjeti za zaštitu prirode i održivi razvoj prirode i okoliša, a naročito:

1. obnova, zaštita, očuvanje i održiva upotreba ekološkog balansa u prirodi;
2. obnova, zaštita, očuvanje i održiva upotreba obnovljivih prirodnih resursa;
3. obnova, zaštita, očuvanje i održiva upotreba prirode i revitalizacija oštećenih područja i dijelova prirode;
4. uspostavljanje sistema za planiranje, upravljanje, informiranje i finansiranje zaštite prirode;
5. uspostavljanje međuentitetske i međunarodne saradnje u domenu zaštite prirode;
6. učešće javnosti u oblasti zaštite prirode;
7. realizacija ciljeva propisanih u Strategiji zaštite prirode;

8. usklađivanje ekonomskih i društvenih razvojnih planova i projekata sa održavanjem svih postojećih obnovljivih prirodnih resursa,
9. smanjenje korišćenja, opterećenja i zagađivanja vrsta (životinja, biljaka, gljiva) i njihovih staništa.

Član 5.

Odredbe ovog zakona primjenjuju se na sva fizička i pravna lica i njihova udruženja koja mogu biti nosioci prava i obaveza po odredbama ovog zakona.

Ovaj zakon ne primjenjuje se u slučaju preduzimanja hitnih mjera radi sprečavanja neposredne opasnosti po život i zdravlje ljudi.

II - DEFINICIJE

Član 6.

U smislu ovog zakona sljedeći izrazi znače:

"biološka raznolikost" - različitost među živim organizmima iz svih izvora, uključujući, između ostalog, kopnene, morske i druge vodene ekosisteme i ekološke komplekse kojima pripadaju.

Ovo uključuje raznolikost unutar vrsta, između vrsta i ekosistema;

"prirodni sistem" ili "ekosistem"(ekološki sistem) - prirodna jedinica živih organizama koja se dinamično mijenja, njihove zajednice i abiotički okoliš;

"komponenta prirode" - elementi prirode kao što su biljni i životinjski svijet, živi organizmi i njihov prirodni (ekološki) sistem(i), biološka raznolikost (ili njene komponente) zemljište, pejzaž, vještački okoliš (ili njegove komponente), prirodna dobra, i uzajamno djelovanje ovih elemenata;

"faktori prirode" - supstance, aktivnosti i mjere, ugovori o upravljanju prirodom ili zaštitom, utvrđena politika, zakonodavstvo, planovi i programi, koji imaju štetan uticaj ili će vjerovatno imati štetan uticaj na elemente prirode i ekonomske analize i pretpostavke koje se koriste tokom procesa donošenja odluka;

"zaštita prirode": sve odgovarajuće aktivnosti i mjere koje imaju za cilj sprečavanje štetnih aktivnosti, oštećenja ili zagađivanja prirode (ili njenih komponenti), smanjenje ili eliminisanje nastale štete i obnova prirode (ili njenih komponenti) i dovođenje u prvobitno stanje;

"približno-prirodni uvjeti" - uvjeti staništa, pejzaža (i njihovih komponenti) ili njihovih zajednica na čiji razvitak značajno utiče čovjek (stvaranje uvjeta koji su slični prirodnim), tako da se u njima uglavnom dešavaju procesi samoregulacije i oni nisu sposobni da prežive bez direktnog ljudskog posredovanja;

"prirodni uvjeti": uvjeti staništa, pejzaža i zajednica na čiji razvoj čovjek nema nikakvog ili ima neznatan uticaj (sa izuzetkom rekonstrukcije) i kao posljedica toga u njima se uglavnom dešavaju procesi samoregulacije.

"prirodni resursi" - komponente prirode ili određeni sastavni dijelovi koji se mogu koristiti za zadovoljenje potreba društva sa izuzetkom vještačkog okoliša;

"oštećenje prirode" - oštećenje prirode ili njenih komponenti u obliku bilo koje promjene ili zagađivanje prirode (ili njenih komponenti), ili korišćenje prirode (ili njenih komponenti) do stepena kada ne postoji mogućnost obnove oštećene prirode (ili njenih komponenti) i vraćanja u prirodno ili prvobitno stanje (kvalitet), što ima negativan uticaj na biljni i životinjski svijet.

"upravljanje zaštitom prirode" - svaka aktivnost koja ima za cilj istraživanje, vođenje registara, regulaciju, očuvanje, čuvanje, održavanje, izlaganje ili sanaciju zaštićenih pejzaža, vrsta, minerala ili područja;

"pejzaž" - ograničeno područje koje sadrži određene strukture i karakteristike, specifične divlje vrste i prirodne sisteme zajedno sa specifičnim karakteristikama kulturnog nasljeđa, gdje zajedno egzistiraju i uzajamno djeluju sile prirode i elementi vještačkog okoliša;

"stanište" ili "prirodno stanište" - kopneno ili vodeno područje koje se razlikuje po geografskim, abiotičkim i biotičkim karakteristikama, bez obzira da li je u potpunosti prirodno ili približno prirodno, koje sadrži odgovarajuće uvjete za život određenog organizma, njegove populacije ili zajednica organizama unutar prirodnog sistema gdje postoje svi okolinski uvjeti neophodni za njihov razvoj, opstanak i multiplikaciju;

"vrste prirodnih staništa iz Crvene liste" - su prirodna staništa koja se nalaze u Federaciji BiH (i) kojima prijeti opasnost od nestanka u njihovom prirodnom području; ili

(ii) imaju mali mali prirodni opseg rasprostiranja nakon regresije ili zbog njihovog prirodno ograničenog područja; ili

(iii) predstavljaju primjere izuzetne vrijednosti koji su tipični za mediteransko i kontinentalno biogeografsko područje

"vrste prirodnih staništa koje su od interesa za Zajednicu" - prirodna staništa koja se nalaze na teritoriji entiteta i navedena su u Direktivi EU o staništima kao "vrste prirodnih staništa koje su od interesa za Zajednicu" (uključujući one vrste prirodnih staništa iz Crvene liste)

"očuvanje stanja prirodnih staništa" - ukupan zbir aktivnosti koje imaju uticaj na prirodno stanište i njegove tipične vrste i mogu uticati na njegovu dugoročnu distribuciju, strukturu i funkciju kao i na dugoročni opstanak njegove vrste unutar teritorije entiteta.

Očuvanje stanja prirodnog staništa će se smatrati 'prihvatljivim' kada:

- njegov prirodni opseg i područje koje pokriva unutar tog opsega je stabilno ili se povećava,

- kada postoje specifične strukture i funkcije koje su neophodne za dugoročno održavanje i vjerovatno će nastaviti egzistirati u bliskoj budućnosti, i kada je

- očuvanje stanja tipičnih vrsta prihvatljivo;

"ekološka mreža": biološka veza prirodnih i približnoprrodnih područja i njihovih, zaštićenih prirodnih područja i njihovih tampon-zona koje su osigurane "ekološkim koridorima", koji predstavljaju bilo koji ekološki prolaz sačinjen od prirodnih i približno prirodnih područja i prolaza koji osiguravaju ili podržavaju ekološku vezu između udaljenih teritorija;

"prirodno područje" - bilo koje kopneno područje sa karakteristikama približno prirodnih uvjeta;

"okolinski osjetljivo područje" - svako pretjerano kultivirano područje gdje se primjenjuju prirodno prihvatljive metode kultiviranja i koje je pogodno da bude proglašeno zaštićenim u skladu sa ovim zakonom;

"živi organizmi" - vrste, podvrste i varieteti (u daljem tekstu: vrste) mikroorganizama, gljiva, biljaka i životinja;

"vrste" - svaka vrsta, podvrsta, ili geografski odvojena populacija, naročito bilo koja vrsta životinja ili biljaka, bez obzira da li je živa ili mrtva, bilo koji lako prepoznatljivi dio ili dio nastao iz toga;

"vrste sa Crvene liste" - su vrste, koje:

(i) izumiru ili izumiru u divljini - vrste za koje ne postoji uvjerljiv dokaz da su izumrle ili je poznato da samo preživljavaju ili su u zatočeništvu,

(ii) "ugrožene vrste":

- vrste kojima prijeti opasnost od izmuranja cijele vrste ili velikog broja individua iz njihovog prirodnog opsega;

- vrste kojima prijeti opasnost od smanjenja broja individua zbog jednog ili nekoliko uzročnih faktora;

(iii) "osjetljive vrste" - vrste za koje se pretpostavlja da će najvjerojatnije biti u kategoriji ugroženih vrsta u bliskoj budućnosti ako uzročni faktori nastave djelovati;

(iv) "rijetke vrste" - koje imaju jednu ili više populacija sa malim brojem individua i koje nisu trenutno ugrožene ili osjetljive, ali je njihov opstanak rizičan. Vrste se nalaze unutar ograničenih geografskih područja ili su razasute van njih;

(v) "endemične vrste" - zahtijevaju posebnu pažnju zbog specifične prirode njihovih staništa i/ili potencijalnog uticaja istraživanja njihovih staništa i/ili potencijalnog uticaja istraživanja njihovog stanja

(vi) "divlje vrste" – slobodno žive u prirodi i na čije evolucione procese ne utiču ljudi da bi zadovoljili svoje potrebe;

"vrste koje su od interesa za Zajednicu" - vrste koje se nalaze na teritoriji Federacije BiH i navedene su u Direktivi EU o staništima kao "vrste koje su od interesa za Zajednicu" ili u Direktivi EU o pticama u Aneksu I (uključujući one vrste iz Crvene liste);

"očuvanje stanja vrsta" - ukupan zbir aktivnosti koje imaju uticaj na vrste i mogu uticati na njihovu dugoročnu distribuciju i izumiranje populacije unutar teritorije Federacije BiH

Očuvanje stanja će se smatrati 'prihvatljivim' kada:

- dinamični podaci o vrstama pokazuju da se održavaju same na dugoročnoj osnovi koja je održiva komponenta prirodnih staništa,
- prirodni opseg vrsta nije ni smanjen, niti će vjerovatno biti smanjen u bliskoj budućnosti,
- postoji i vjerovatno će postojati dovoljno veliko stanište koje će održavati njegovu populaciju na dugoročnoj osnovi;

„nedostatak podataka“ – nedostatak adekvatne informacije da bi se napravila direktna ili indirektna procjena rizika od izumiranja na osnovu distribucije populacije i/ili njenog stanja;

"održivi razvoj" - sistem društvenih i ekonomskih uvjeta i aktivnosti koje štite divlje vrste i vještački okoliš za sadašnje i buduće generacije, korištenje prirodnih resursa na ekonomičan i prikladan način u pogledu očuvanja ekosistema i osiguranje poboljšanja kvaliteta života i očuvanje biloško-kulturne raznolikosti u dugoročnom periodu sa aspekta ekosistema kao cjeline;

"održivo korištenje" - korištenje komponenti prirode na način i u stepenu koji ne iscrpljuje njihove regenerativne sposobnosti ili dovodi do smanjenja prirodnih resursa i biološke raznolikosti i stoga održava njihov urođeni potencijal za zadovoljenje zahtjeva i potreba sadašnjih i budućih generacija;

"informacije o zaštiti prirode" - svaka informacija data pisanim putem, vizuelnim, elektronskim ili u bilo kakvoj formi o stanju prirode (ili njenih kompenata) ili o faktorima prirode;

"Direktiva o pticama" - Evropska Unija, Direktiva Vijeća 79/409/EEC od 2. aprila 1979 o očuvanju divljih ptica;

"Direktiva o staništima" - Evropska Unija, Direktiva Vijeća 92/43/EEC od 21. maja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje flore i faune.

III - OSNOVNA NAČELA

Član 7.

Sve pravna ili fizička lica kao i druge organizacije dužne su štiti prirodu na način da sarađuju u sprječavanju aktivnosti koje mogu ugroziti ili oštetiti prirodu, ublažiti svaku takvu štetu,

eleminisati posljedice takve štete i obnoviti oštećenu prirodu i dovesti je u stanje u kojem je bila prije pojave štete.

Član 8.

Eksploatacija divljih vrsta, minerala i područja sa prirodnim ili približno prirodnim karakteristikama može se vršiti samo do stepena na kojem se njihova biloška raznolikost, ispravno funkcioniranje osnovnih prirodnih sistema i procesa u tim sistemima može održavati.

Član 9.

U slučaju pojave štete ili oštećenja prirode prioritet će biti otklanjanje takve štete ili oštećenja na izvoru.

Član 10.

Interesi očuvanja prirode bit će uzeti u obzir pri utvrđivanju strategije ekonomskog razvoja, dokumenata prostornog uređenja i prilikom preduzimanja mjera od nadležnih organa.

Član 11.

Zagađivači i korisnici su dužni platiti troškove, poreze, takse i dr. za zagađivanje ili korišćenje prirode ili prirodnih resursa (ili drugih komponenti) za izvođenje bilo kojih aktivnosti ako one prouzrokuju ili će vjerovatno prozrokovati štetu po prirodu.

Član 12.

Svako korišćenje prirode i njeno opterećenje vrši se na način koji najmanje zagađuje ili oštećuje prirodu .

Član 13.

Podizanje javne svijesti o poštovanju Zakona i drugih propisa o zaštiti prirode se postiže putem obrazovanja i obuke javnosti.

Član 14.

Ako aktivnosti koje mogu imati značajan uticaj na prirodu ili predstavljaju veliku opasnost ili nepopravljivu štetu, nedostatak naučne podloge neće se koristiti kao razlog za odlaganje ekonomskih mjera da bi se spriječila šteta po prirodu.

Član 15.

Organi uprave, javnost, privredna društva i druga pravna lica dužna su obratiti posebnu pažnju na održivi razvoj dok provode aktivnosti u korišćenju obnovljivih i neobnovljivih izvora, u sprečavanju štete i opasnosti po zdravlje ljudi i smanjenju štete, opasnosti i opterećenju prirode.

IV - NADLEŽNOST

Član 16.

Poslove zaštite prirode iz nadležnosti Federacije BiH vrši Federalno ministarstvo prostornog uređenja i okolisa (u daljem tekstu: federalno ministarstvo)

Poslove zaštite prirode iz nadležnosti kantona vrši kantonalno ministarstvo nadležno za poslove okoliša (u daljem tekstu: kantonalno ministarstvo).

Poslovi z stava 2. ovog člana uključuju i:

- davanje preporuka za određivanje zaštićenih područja;
- davanje prijedloga za proglašenje zaštićenih područja,
- davanje mišljenja i sudjelovanje u izradi i implementaciji Strategije za zaštitu prirode.

Član 17.

Međuentitetsko tijelo za okoliš, pored ovlaštenja utvrđenih u Zakonu o zaštiti okoliša, ovlašćeno je i za:

- a) davanje stručnih objašnjenja nadležnim ministarstvima;
- b) izradu Crvene liste za Bosnu i Hercegovinu;
- c) izradu smjernica za unošenje vrsta u Bosnu i Hercegovinu;
- d) usaglašavanje Međuentitetske strategije zaštite prirode u Bosni i Hercegovini;
- e) izradu smjernica za koordinaciju i saradnju prekograničnih zaštićenih područja;

V - PLANIRANJE ZAŠTITE PRIRODE

Član 18.

Federalna strategija zaštite prirode

Federalnom strategijom zaštite prirode utvrđuje se politika zaštite prirode, određuju zadaci zaštite prirode, određuju zadaci zaštite prirode i zaštite biološke raznolikosti, osigurava nadzor i zaštitu drugih dijelova prirodnog nasljeđa.

Federalna strategija iz stava 1. ovog člana je dio Federalne strategije zaštite okoliša.

Federalna strategija iz stava 1. ovog člana sadrži posebno:

1. opći opis prirodnih područja u zemlji i aktivnosti koje su važne za zaštitu i očuvanja biološke raznolikosti;
2. opće zahtjeve kao i resorne i međuresorne zadatke za zaštitu i očuvanje prirodnih područja, pejzaža i drugih vrijednosti (vrsta, staništa, minerala, fosila);
3. dugoročne i srednjoročne zadatke zaštite i očuvanja zaštićenih vrsta, minerala i područja i određivanje novih zaštićenih područja;
4. dugoročne i srednjoročne zadatke za uspostavljanje i održavanje ekološke mreže i ekoloških (zelenih) koridora;
5. dugoročne i srednjoročne zadatke održavanja okolinski osjetljivih područja (ESA) i sistema;
6. dugoročne i srednjoročne zadatke revitalizacije oštećenih područja;
7. sistem uvjeta i principa najvažnijih mjera iz tač. od 1. do 6. ovog stava;
8. dugoročne i srednjoročne programe za istraživanja, razvoj, obrazovne i demonstrativne zadatke i popularizaciju zaštite i očuvanja prirode;
8. planirane izvore finansiranja;
9. principe za uspostavljanje i funkcioniranje sistema za posmatranje, prikupljanje podataka, registraciju i procjenu pejzaža, vrsta, minerala i područja sa prirodnim ili približno prirodnim karakteristikama.

Strategija iz stava 1. ovog člana mora biti usaglašena sa Meduentitetskim planom zaštite okoliša ili biti njegov dio.

Svaki kanton će donijeti plan zaštite prirode na svom području.

Plan iz stava 4. ovog člana mora biti usaglašen sa Federalnom strategijom zaštite prirode.

Plan iz stava 4. ovog člana dostavlja se Federalnom ministarstvu.

Član 19.

Federalnu strategiju o zaštiti prirode donosi Parlament Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu:Parlament Federacije) na period od deset godina na prijedlog Vlade Federacije Bosne i Hercegovine(u daljem tekstu: Vlada FBiH), a nakon prethodno pribavljenog mišljenja kantona.

Stručne i druge poslove u izradi Feeralne strategije zaštite prirode vrši Federalno ministarstvo.

Član 20.

Vlada FBiH donosi svake dvije godine plan implementacije Federalne strategije zaštite prirode.

VI - OPĆE MJERE ZA ZAŠTITU PRIRODE

Član 21.

Zaštita pejzaža

U skladu sa ovim zakonom, zaštita pejzaža ima za cilj zaštitu ili unapređenje:

- karakteristika prirodnog sistema i njegovih ugroženih, osjetljivih ili rijetkih vrsta,
- karakteristika ugroženog pejzaža,
- rekreacionih vrijednosti pejzaža.

Posebnim propisom uredit će se način i uvjeti zaštite pejzaža van zaštićenih područja. Posebnim propisom uredit će se način izrade i vrste planova i projekata za zaštitu pejzaža.

Propisom iz stava 3. ovog člana uredit će se:

- postupak za dobivanje dozvole za aktivnosti na području pejzaža;
- vrste planova i projekata za zaštitu pejzaža;
- sadržaj i oblik izvještaja koji treba podnijeti nosilac izrade plana ili projekta nadležnom organu o mjerama koje je preduzeo u cilju sprečavanja negativnih uticaja na pejzaž,
- aktivnosti koje su zabranjene u pejzažu.

Dozvola iz stava 4. alineja 1. ovog člana može se izdati ako plan ili projekt nema negativan uticaj na:

- karakteristike prirodnog sistema i njegove zaštićene ili ugrožene vrste ili
- karakteristike pejzaža.

Negativan uticaj iz stava 5. alineja 1. ovog člana postoji ako će:

- značajan broj ugroženih, osjetljivih ili rijetkih vrsta biljaka i životinja biti istrijebljen;
- staništa ugroženih, osjetljivih ili rijetkih vrsta biljaka i životinja biti izložena negativnim

uticajima ili uništena ili

- se može očekivati značajan poremećaj u odnosima i međusobnom djelovanju između životinjskih i biljnih vrsta i njihovih biotičkih i abiotičkih faktora prirode (geološki, klimatski, zemljište, površinske i podzemne vode, vegetacija, itd.) u ekositemu ili njegovim dijelovima.

Negativan uticaj iz stava 5. alineja 2. ovog člana postoji ako će:

- veliki broj prirodnih elemenata pejzaža, kao što je živa ograda, pojedinačno drveće, skupine drveća itd., biti značajno smanjen,

- prirodne površine kao što su rijeke, terase, doline, brda biti značajno smanjenje ili

- će obale rijeka, vlažna područja, i jezera i njihov biljni i životinjski svijet kroz građenje i slične mjere, biti podložni negativnom uticaju.

Član 22.

Zaštita divljih životinja i biljaka

Odredbe ovog zakona primjenjuju se na svaku pojedinu vrstu divljih biljaka i životinja u svakoj fazi razvoja, u svakom obliku i stanju.

Zabranjeno je namjerno uništavanje ili oštećivanje, zloupotrebljavanje ili pretjerano iskorištavanje nezaštićenih divljih biljaka.

Zabranjeno je uznemiravanje, proganjanje ili ubijanje nezaštićenih divljih životinja, premještanje, oštećivanje ili uništavanje njihovih prebivališta (gnijezda ili legla) i uznemiravanje, uništavanje ili mijenjanje njihovih staništa (prebivališta, itd), ukoliko za to ne postoje posebni razlozi.

Divlje vrste koje nisu obuhvaćene st. 1.-3. ovog člana uživaju zaštitu prema Crvenoj listi.

Član 23.

Crvena lista

Federalni ministar prostornog uređenja i okoliša (u daljem tekstu: federalni ministar) utvrdit će Crvenu listu, njen sadržaj i rok važenja.

Federalni ministar dužan je informirati javnost o razlozima uključenja svake vrste ili staništa u Crvenu listu i mjerama koje će se primijeniti radi poboljšanja stanja vrsta i staništa iz Crvene liste.

Izrada Crvene liste bit će zasnovana na naučnim principima.

Posebним zakonom iz člana 30. ovog zakona uredit će se pitanja očuvanja "Vrsta iz Crvene liste" i "Vrsta od zajedničkog interesa".

Član 24.

Zaštita staništa

Ovim zakonom uređuje se očuvanje biološke raznolikosti kroz zaštitu i očuvanje prirodnih staništa i divljih biljnih i životinjskih vrsta, te preduzimanje ekonomskih, društvenih i kulturnih mjera radi održavanja ili obnavljanja prirodnih staništa, divljih biljnih i životinjskih vrsta i očuvanja izvornog stanja.

Posebnim zakonom iz člana 30. ovog zakona uredit će se pitanja očuvanja "Vrsta prirodnih staništa iz Crvene liste" i "Vrsta prirodnih staništa od zajedničkog interesa".

VII - POSEBNE MJERE ZAŠTITE PRIRODE

1. Zaštita područja

Član 25.

Zaštićeno područje je dio kopna i/ili mora određeno radi zaštite i održavanja biološke raznolikosti, prirodnih i kulturnih resursa.

Zaštićena područja su :

- a) zaštićena prirodna područja ustanovljena u naučne svrhe ili radi zaštite divljine;
- b) nacionalni parkovi ustanovljeni u svrhu zaštite ekosistema i rekreacije;
- c) spomenici prirode ustanovljeni u svrhu očuvanja specifičnih prirodnih karakteristika,
- d) zaštićeni pejzaži ustanovljeni u svrhu očuvanja kopnenih pejzaža, priobalnih područja i rekreacije.

Član 26.

Zaštićena prirodna područja

Zaštićeno prirodno područje je:

- a) kopneno ili priobalno područje sa izuzetnim ili reprezentativnim ekosistemima, geološkim ili fiziološkim karakteristikama i/ili vrstama od izuzetne važnosti, a koriste se u naučne svrhe i/ili monitoring okoliša, ili
- b) neizmjenjeno ili neznatno izmjenjeno kopneno i/ili priobalno područje velike površine, koje je zadržalo svoje prirodne karakteristike i uticaj, bez stalnog ili značajnog staništa ustanovljeno radi očuvanja prirodnih uvjeta, ili

c) kopneno i/ili priobalno područje izloženo aktivnoj intervenciji radi upravljanja s ciljem osiguranja održavanja staništa i/ili ispunjenja zahtjeva specifičnih vrsta.

Zaštićeno prirodno područje utvrđuje se s ciljem:

- očuvanja i neuznemiravanja staništa, ekosistema i vrsta, održavanja genetičkih resursa u dinamičnom stanju i stanju razvoja, održavanja utvrđenih ekoloških procesa, očuvanja strukturalnih karakteristika pejzaža ili stijena, očuvanja uzoraka iz prirodnog okoliša u naučne svrhe, monitoringa okoliša i obrazovanja, uključujući i područja koja nemaju pristup, svodjenja uznemiravanja na minimum putem pažljivog planiranja i vršenja istraživanja i drugih odobrenih aktivnosti i ograničenje pristupa javnosti;
- osiguranja sadašnjim i budućim generacijama očuvanja prirodnih vrijednosti i kvaliteta okoliša, osiguranja pristupa javnosti i održavanje kvaliteta divljine,
- očuvanja i održavanja uvjeta staništa neophodnih za zaštitu značajnih vrsta, grupa vrsta, biotičkih zajednica ili fizičkih karakteristika okoliša, tamo gdje je potrebna određena ljudska intervencija za optimalno upravljanje; omogućavanja izvođenja naučnih istraživanja i monitoringa okoliša kao primarnih aktivnosti zajedno sa održivim upravljanjem resursa; određivanja područja radi obrazovanja javnosti i razumijevanja karakteristika staništa i upravljanja divljim biljnim i životinjskim svijetom, eliminiranja i sprečavanja eksploatacije u zaštićenim oblastima ili posjeta koje mogu uzrokovati promjene i oštećenja prirode; omogućavanja beneficija stanovništvu koje živi u zaštićenom području koje su u skladu sa drugim ciljevima upravljanja.

Član 27.

Nacionalni park

Nacionalni park je prirodno kopneno i/ili priobalno područje određeno radi:

- a) zaštite ekološkog integriteta jednog ili više ekosistema za sadašnje i buduće generacije;
- b) isključivanja eksploatacije ili posjeta koje mogu uzrokovati promjene i oštećenja prirode,
- c) osiguranja osnova za duhovne, naučne, obrazovne, rekreacione i posjetilačke svrhe.

Nacionalni park utvrđuje se s ciljem:

-zaštite prirodnih područja od izuzetne vrijednosti, nacionalnog i međunarodnog značaja za duhovne, naučne, edukativne, rekreacione ili turističke svrhe; očuvanja izvornog stanja biotičkih zajednica, genetičkih resursa i vrsta; osiguranja ekološke stabilnosti i raznolikosti; osiguranja korišćenja u inspirativne, edukativne, kulturne i rekreacione svrhe, isključujući eksploataciju ili posjete koje mogu prouzrokovati promjene i oštećenja prirode; održavanja ekoloških, geomorfoloških i estetskih karakteristika zbog kojih je područje proglašeno zaštićenim.

Član 28

Spomenik prirode

Spomenik prirode je područje sa jednom ili više specifičnih prirodnih/kulturnih karakteristika od izuzetne ili jedinstvene vrijednosti zbog svojih prirodnih, reprezentativnih ili estetskih osobina ili kulturne važnosti.

Spomenici prirode utvrđuju se s ciljem :

-zaštite ili očuvanja trajnih prirodnih karakteristika od izuzetne važnosti, jedinstvenog ili značajnog kvaliteta i/ili spiritualnog značenja u skladu sa određenim ciljevima, pružanja mogućnosti za naučna istraživanja, obrazovanje, interpretaciju i procjenu od strane javnosti; -otklanjanja i sprečavanja eksploatacije ili posjeta koje mogu dovesti do promjene i oštećenja prirode; omogućavanja beneficija stanovništvu koje živi na tom području koje su u skladu sa ciljevima upravljanja.

Član 29.

Zaštićeni pejzaž

Pejzaž je kopneno ili priobalno područje nastalo međusobnim djelovanjem prirode i čovjeka sa izuzetnim estetskim, ekološkim i/ili kulturnim vrijednostima, i često sa velikom biloškom raznolikošću.

Zaštićeni pejzaž utvrđuje se s ciljem:

-održavanja usklađenosti međusobnog djelovanja prirode i kulture putem zaštite kopnenog i/ili priobalnog pejzaža i tradicionalnog korišćenja zemljišta, građenja, te društvenih i kulturnih manifestacija; izvođenja ekonomskih aktivnosti u skladu sa prirodom i očuvanjem kulturnog sistema zajednica; održavanja raznolikosti pejzaža i staništa, srodnih vrsta i ekosistema; eliminiranja i sprečavanja korišćenja zemljišta i aktivnosti koje nisu u skladu sa ciljevima upravljanja, omogućavanja rekreacije i turizma koje odgovara kategoriji područja; podsticanja naučnih i edukativnih aktivnosti za dobrobit stanovnika za duži vremenski period; učešća javnosti u zaštiti okoliša tog područja; omogućavanja beneficija kroz osiguranje prirodnih izvora (kao što su šume i ribe) i usluga (kao što su čista voda ili prihodi od turizma u cilju održive upotrebe tog područja) za lokalnu zajednicu.

Član 30.

Određivanje i proglašenje područja zaštićenim uključujući tampon-zone

Prijedlog za proglašenje zaštićenim prirodno zaštićenog područja i nacionalnog parka daje Federalno ministarstvo.

Prijedlog za proglašenje zaštićenim pejzaža i spomenika prirode daju kantonalna ministarstva.

Prijedlog za proglašenje zaštićenog pejzaža i spomenika prirode koji se nalaze na području dva ili više kantona daje Federalno ministarstvo.

Prijedlog za proglašenje zaštićenih područja koji se nalaze na području oba entiteta daje Federalno ministarstvo i Ministarstvo za urbanizam, stambeno-komunalne djelatnosti, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske u skladu sa Međuentitetskim programom zaštite okoliša.

Nadležni organi iz st. od 1.do 4.ovog člana dužni su obavijestiti vlasnika/korisnika područja o pokretanju postupka za proglašenje područja zaštićenim u roku od jedne godine radi privremene zaštite područja.

Obavijest mora sadržavati granice područja i tačan opis postojećeg stanja područja.

Zabranjeno je pogoršavanje postojećeg stanja od slanja obavijesti do proglašenja područja zaštićenim.

Poseban zakon o proglašenju područja iz st. 1. i 3. ovog člana zaštićenim donosi Parlament Federacije.

Poseban zakon o proglašenju područja iz stava 2. ovog člana zaštićenim donose zakonodavna tijela kantona.

Poseban zakon o proglašenju zaštićenih područja iz stava 4. ovog zakona donose entitetska zakonodavna tijela.

Podaci o zaštićenim područjima, tampon-zonama u njima i preduzetim aktivnostima za očuvanje izvornog stanja dostavljat će se u katastar, registar zaštićenih područja (u daljem tekstu: registar) i međuentitetski informativni sistem.

Registar vodi Federalno i kantonalno ministarstvo, svako iz svoje nadležnosti.

Kantonalno ministarstvo dužno je jednom godišnje podatke iz registra zaštićenih područja kantona dostaviti Federalnom ministarstvu.

Provedbenim propisom uredit će se sadržaj i način vođenja registra.

Član 31.

Upravljanje zaštićenim područjem

Propisom iz člana 30.stav 8. propisat će se mjere upravljanja, nadležno tijelo za provođenje mjera upravljanja i tehnologije koje će se primijeniti na zaštićenom području .

Propis iz stava 1. ovog člana mora biti u skladu sa Federalnom strategijom zaštite prirode.

Propis iz člana 30.stav 9. ovog zakona mora biti u skladu sa kantonalnim planom zaštite prirode.

Nakon donošenja propisa iz člana 30.stav 8. ovog zakona Vlada FBiH će donijeti poseban plan upravljanja za svaki nacionalni park i prirodno zaštićeno područje.

Nakon donošenja propisa iz člana 30.stav 9. ovog zakona vlada kantona donijet će poseban plan upravljanja za svaki zaštićeni pejzaž i spomenik prirode.

Posebni planovi upravljanja mogu se donijeti za određene periode.

Provedbenim propisom uredit će se sadržaj i način izrade plana upravljanja zaštićenim područjima.

Član 32.

Aktivnosti i njihova djelovanja na zaštićenom području

Propisom iz člana 30.st. 8. i 10. ovog zakona mogu se odrediti zabrane i ograničenja radi ispunjavanja ciljeva upravljanja.

Član 33.

Zaštićena područja u Evropi

Propisom Vlade FBiH pojedina područja mogu biti određena za evropski program NATURA 2000 s ciljem uključivanja u međunarodnu ekološku mrežu očuvanja prirodnih staništa i staništa vrsta.

Područja koja mogu biti određena za program iz stava 1. ovog člana su nacionalni parkovi, zaštićena prirodna područja, zaštićeni pejzaži ili spomenici prirode ako se u njima nalaze "vrste prirodnih staništa od zajedničkog interesa" i/ili "vrste od zajedničkog interesa" po međunarodnim kriterijima.

Propis iz stava 1. ovog člana mora sadržavati ciljeve očuvanja područja i neophodne mjere zaštite.

Na planove i projekte izrađene nakon proglašenja područja zaštićenim kao zaštićeno područje u Evropi primjenjivat će se st. 5. i 6.ovog člana ukoliko posebnim propisom nije drugačije određeno.

Svaki plan ili projekat koji može imati značajan uticaj na područje, iako nije direktno vezan za područje, bit će podložan procjeni uticaja na područje u pogledu ciljeva očuvanja (vrste i/ili staništa od zajedničkog interesa).

Odobranje plana ili projekta vrši se tek nakon što se na siguran način utvrdi da neće imati negativan uticaj na određeno područje.

2. Zaštita divljih vrsta

Član 34.

Zaštićene vrste biljaka i gljiva sa Crvene liste

Zabranjeno je svako:

- (a) namjerno branje, skupljanje, rezanje, vađenje korijenja ili oštećivanje takvih biljaka u njihovom prirodnom opsegu koje se nalaze u divljini;
- (b) čuvanje, transport i prodaja ili razmjena takvih vrsta koje se nalaze u divljini, izuzev onih koje su pribavljene po pravnom osnovu prije stupanja na snagu ovog zakona;

Zabrana iz stava 1. ovog člana odnosi na sve faze životnog ciklusa biljaka.

Član 35.

Zaštićene životinje sa Crvene liste

Zabranjeno je svako:

- a) namjerno držanje ili ubijanje zaštićenih životinja koje se nalaze u divljini;
- b) namjerno uznemiravanje, posebno tokom uzgajanja, zimskog sna i migracije;
- c) namjerno oštećivanje ili uklanjanje gnijezda;
- d) oštećivanje ili uništavanje legla i prebivališta;
- e) čuvanje, transport i prodaja ili razmjena vrsta iz divljine, izuzev onih koje su pribavljene po pravnom osnovu prije stupanja na snagu ovog zakona;
- f) vršenje radnji koje mogu prouzrokovati nestanak ili uznemiravanje populacija takvih vrsta.

Provedbenim propisom utvrdit će se uspostavljanje sistema praćenja namjernog držanja i ubijanja zaštićenih životinja.

Provedbenim propisom utvrdit će se mjere za istraživanje ili očuvanje kako bi se spriječio značajan negativan uticaj na vrste namjernim hvatanjem li ubijanjem vrsta.

Zabrana iz stava 1. tač. a., b. i e. ovog člana odnosi se na sve faze životnog ciklusa životinja.

Član 36.

Izuzimanje

Izuzetno, primjena odredaba iz člana 22. st. 1. i 2., Člana 34. stav 1. i Člana 35. stav 1. može se ograničiti posebnim zakonom s ciljem:

- 1. zaštite divljih biljnih i životinjskih vrsta i očuvanja prirodnih staništa;

2. sprečavanja velikih šteta po poljoprivredne kulture, stoku, šume, ribarstvo i vode;
3. sprečavanja nesreća većih razmjera;
4. zaštite interesa zdravlja javnosti i sigurnosti;
5. drugih interesa javnosti, uključujući društvene ili ekonomske interese, kao i pogodnosti koje su od primarne važnosti za okoliš;
6. naučnih i obrazovnih potreba, ponovnog unošenja (reintrodukcije) vrsta u svrhu uzgajanja, uključujući vještačko razmnožavanje biljaka;
7. odobrenja, pod strogim uvjetima, na selektivnoj osnovi i u ograničenom stepenu za uzimanje ili čuvanja određenih vrsta u ograničenim broju.

Propisom iz člana 23. stav 1. ovog zakona odredit će se koje se divlje životinje mogu loviti i pecati, lovni period, broj i način lova.

U slučaju iz stava 3. ovog člana prethodno će se pribaviti mišljenje ministarstva nadležnog za lov i ribolov.

Član 37.

Unošenje novih ili nestalih vrsta

Zabranjeno je unošenje novih ili nestalih biljnih i životinjskih vrsta koje ne potiču sa teritorije Bosne i Hercegovine.

Izuzetno od stava 1. ovog člana posebnim propisom može se utvrditi drugačije ukoliko to nije štetno za prirodna staništa unutar njihovog prirodnog opsega ili za divlje biljne i životinjske vrste.

Ponovno unošenje nestalih biljaka i životinja u Federaciju BiH može se vršiti samo uz prethodnu saglasnost federalnog ministarstva i pribavljenu saglasnost federalnog ministarstva nadležnog za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo.

3. Zaštita minerala i fosila

Član 38.

O pronalaženju minerala i fosila koji su od posebnog značaja zbog svoje veličine, rijetkosti, sastava ili drugih obilježja mora se obavijestiti Federalno ministarstvo putem kantonalnog ministarstva.

U slučaju iz stava 1. ovog člana pronalazač je dužan ponuditi prodaju prvo kantonalnom, a nakon toga Federalnom ministarstvu.

Ukoliko Federalno ministarstvo odbije ponudu iz stava 2. ovog člana pronalazač je dužan prodaju ponuditi kantonalnom ministarstvu.

VIII - INFORMATIVNI SISTEM I JAVNA SVIJEŠT

Član 39.

Provedbenim propisom uredit će se uspostavljanje i upravljanje Informativnim sistemom za zaštitu prirode i vršenje monitoringa (u daljem tekstu: Informativni sistem).

Propisom iz stava 1. ovog člana uredit će se pitanja praćenja, prikupljanja, registrovanja i analiziranja podataka, činjenica i drugih relevantnih informacija o stanju i korištenju prirode i mjerama preduzetim od strane organa uprave, privrednih društava i drugih organizacija.

Federalni ministar će jednom godišnje dostaviti Vladi FBiH izvještaj o osnovnim informacijama i stanju prirode u Federaciji BiH.

Podaci iz stava 2. ovog člana služiti će Federalnom i kantonalnim ministarstvima s ciljem omogućavanja učešća javnosti u provođenju ovog zakona.

IX - NADZOR

Član 40.

Nadzor nad provođenjem odredaba ovog zakona i propisa donesenih na osnovu njega vrši Federalno ministarstvo.

Poslove inspekcijskog nadzora vrše inspektor zaštite prirode u Federalnom ministarstvu za federalni nivo (u daljem tekstu: federalni inspektor) i inspektor zaštite prirode u kantonalnom ministarstvu za kantonalni nivo (u daljem tekstu: kantonalni inspektor).
Za inspektora zaštite prirode može se postaviti lice sa visokom stručnom spremom iz područja prirodnih nauka, sa najmanje pet godina radnog iskustva u struci i položenim stručnim ispitom.

Član 41.

U vršenju inspekcionog nadzora federalni inspektor vrši kontrolu:

- korišćenja i upotrebe zaštićenih dijelova prirode: zaštićenih prirodnih područja i nacionalnih parkova;
- stanja kvaliteta prirode i provođenje mjera zaštite prirode u zaštićenim prirodnim područjima i nacionalnim parkovima,
- da li su saglasnosti za aktivnosti u zaštićenim područjima izdate u skladu sa odredbama ovog zakona i Zakona o proglašenju područja zaštićenim.
- introdukcije (unošenja) i reintrodukcije (ponovnog unošenja) divljih vrsta u prirodu.

Član 42.

U vršenju inspekcionog nadzora kantonalni inspektor vrši kontrolu:

- korišćenja i upotrebe zaštićenih dijelova prirode: spomenika prirode, zaštićenih pejzaža i drugih dijelova prirode;
- stanja kvaliteta prirode i prvođenje mjera zaštite prirode u zaštićenim pejzažima, spomenicima prirode i drugim dijelovima prirode,
- da li su saglasnosti za aktivnosti u zaštićenim područjima izdate u skladu sa odredbama ovog zakona o proglašenju područja zaštićenim.

Član 43.

U vršenju inspekcionog nadzora federalni inspektor ima pravo i dužnost da svojim rješenjem:

- naredi preduzimanje mjera radi usklađivanja aktivnosti u zaštićenim prirodnim područjima i nacionalnim parkovima sa odredbama ovog zakona i propisima donesenim na osnovu njega;
- privremeno obustavi aktivnosti koje nisu u skladu sa odredbama ovog zakona i propisima donesenih na osnovu njega,
- privremeno, do konačne odluke nadležnog organa, oduzme predmete kojim je učinjen prekršaj u zaštićenom prirodnom području i nacionalnom parku predviđen ovim zakonom.

Član 44.

U vršenju inspekcijuskog nadzora kantonalni inspektor ima pravo i dužnost da svojim rješenjem:

- naredi preduzimanje mjera radi usklađivanja aktivnosti u zaštićenom pejzažu, prirodnim spomenicima i drugim dijelovima prirode sa odredbama ovog zakona, kantonalnih zakona i propisa donesenih na osnovu ovih zakona;
- privremeno obustavi aktivnosti koji nisu u skladu sa odredbama ovog zakona, kantonalnih zakona i propisa donesenih na osnovu ovih zakona;
- privremeno, do konačne odluke nadležnog organa, oduzme predmete kojim je učinjen prekršaj u zaštićenom pejzažu, prirodnom spomeniku i drugim dijelovima prirode predviđen ovim zakonom i kantonalnim zakonom.

X - FINANSIRANJE ZAŠTITE PRIRODE

Član 45.

Za obavljanje poslova zaštite prirode iz nadležnosti Federacije BiH sredstva se osiguravaju kroz Federalni fond za zaštitu okoliša.

Za obavljanje poslova zaštite prirode iz nadležnosti kantona sredstva će osigurati kantoni kroz Kantonalni fond za zaštitu okoliša.

Član 46.

Vlasništvo i naknade

Vlasništvo nad zemljištem i nekretninama u zaštićenim područjima, čiji je vlasnik Federacija BiH, mogu sticati pravna ili fizička lica u skladu sa ovim zakonom.

Vlasnik zemljišta i nekretnina u zaštićenim područjima dužan je u slučaju prodaje ponuditi svoju imovinu prvo Vladi FBiH.

Ukoliko Vlada FBiH ne prihvati ponudu u roku od 60 dana od dana prijema ponude, vlasnik svoju imovinu može prodati drugom pravnom ili fizičkom licu u skladu sa stavom 1.ovog člana.

Vlasnik zaštićenog dijela prirode dužan je prihvatiti, bez naknade, određivanje granica zaštićenog područja i dozvoliti pristup tom dijelu područja radi zadovoljenja naučnih, edukativnih, estetskih i kulturnih potreba društva.

Provedbenim propisom utvrdit će se uvjeti pristupa zaštićenom području.

Član 47.

Ako je korišćenje zaštićenog dijela prirode ograničeno ili zabranjeno, vlasnik ima pravo na naknadu zbog ograničenja kojima je podvrgnut.

Visina naknade iz stava 1.ovog člana mora mora biti srazmjerna umanjenom prihodu i utvrđuje se sporazumno.

U slučaju spora o visini naknade odlučuje sud.

Naknada se isplaćuje iz sredstava Fonda za zaštitu okoliša.

Član 48.

Štetu koju unutar zaštićenog područja nanese zaštićena životinja snosi nadležno tijelo iz člana 31. stav 1. ovog zakona.

Štetu koju van zaštićenog područja nanese zaštićena životinja snosi Federacija BiH.

XI - KAZNENE ODREDBE

Član 49.

Novčanom kaznom od 1.000,00 KM do 10.000,00 KM kaznit će se za prekršaj pravno lice ako:

- pogoršava postojeće stanje nakon slanja obavijesti o pokretanju postupka za proglašenje područja zaštićenim;
- prekrši zabranu utvrđenu propisom o proglašenju područja prirode zaštićenim;
- izradi plan ili projekt koji ima značajan uticaj na zaštićena područja u Evropi;
- vrši radnje koje su zabranjene odredbama ovog zakona;
- unos novih vrsta suprotno odredbama ovog zakona;
- ponovno unosi nestale životinje i biljke;
- ne obavijesti Federalno ministarstvo o pronalasku minerala i fosila;
- ne ponudi prodaju minerala i fosila;
- ne ponudi prodaju nekretnina unutar zaštićenog područja prvo Vladi FBiH, na osnovu principa prava preče kupnje;
- ne osigura pristup zaštićenim područjima.

Za prekršaj iz stava 1. ovog člana kaznit će se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 500,00 KM do 1.000,00 KM.

Novčanom kaznom u iznosu od 100,00 KM do 500,00 KM kaznit će se za prekršaj fizičko lice koje izvrši radnje iz stava 1. ovog člana.

XII - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 50.

Odredbe posebnih zakona i provedbenih propisa kojima se uređuju pitanja zaštite prirode koja nisu u suprotnosti sa ovim zakonom nastavljaju se primjenjivati.

Planovi upravljanja zaštićenim područjima doneseni prije stupanja na snagu ovog zakona primjenjivat će se do isteka perioda za koji su doneseni, ukoliko nisu u suprotnosti sa odredbama ovog zakona.

U roku od 1 godine od stupanja na snagu ovog zakona kantoni će uskladiti propise o zaštiti prirode sa ovim zakonom.

Član 51.

Propis iz čl. 19. stav 1. i člana 30. stav 8. donijet će Parlament Federacije u roku od 2 godine od stupanja na snagu ovog zakona.

Propis iz čl. 20. i 31. stav 4. i 33., stav 1. donijet će Vlada FBiH u roku od 3 godine od stupanja na snagu ovog zakona.

Propise iz čl. 30. stav 14., 31., stav 7., 35., stav 2. i 3., 39., stav 1. i 46., stav 5. donijet će federalni ministar u roku od 2 godine od stupanja na snagu ovog zakona.

Član 52.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".

Predsjedavajući
Doma naroda
Parlamenta Federacije BiH
Slavko Matić, s.r.

Predsjedavajući
Predstavničkog doma
Parlamenta Federacije BiH
Muhamed Ibrahimović, s.r.